

[אור"ח 1234567]

הרב יעקב שיק

[אוצר החכמה]

חיובא דנזק וכו"פ

נזק כו' ונראה לומר, דאח"כ דאין הנזק קנס כשאר קנסות הנאמר במשנה כתובות דף מ"א זה הכלל כל המשלם יתר על מה שהזיק אינו משלם ע"פ עצמו, אלא היינו טעמא מפני שאין עיקר חיוב חובל מדין היזק והפסד ממון הנחבל כמו שהוא בשאר אדם המזיק כמו שנאמר ומכה בהמה ישלמנה, אלא עיקר חיובו הוא עונש על שחבל באדם, וז"ל הרמב"ם פ"א מהל' חובל ומזיק ה"ג זה שנאמר בתורה כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו אינו לחבול בזה כמו שחבל בחבירו אלא שהוא ראוי לחסרו אבר או לחבול בו כאשר עשה ולפיכך משלם נזקו והרי הוא אומר ולא תקחו כופר לנפש רוצח לרוצח בלבד הוא שאין כופר אבל לחסרון אברים או לחבלות יש כופר עכ"ל הרי שהי' ראוי לחבול בו ולחסרו אבר כמו שחבל בחבירו וכמו שנאמר עין תחת עין אלא שמשלם כופר והרי הוא במקום עין תחת עין ממש, [ור"א ס"ל בב"ק דף פ"ד ע"א שאין שמין אותו בניזק אלא במזיק] ועיין מ"ש בחדושי מרן רי"ז הלוי במכתבו, וא"כ התשלומין האלו הוי עונש כמו שאם הי' הדין עין תחת עין ממש, וכיון דעיקרו הוא עונש זהו מה דמשוי ל' קנס, וז"ל רש"י ביבמות דף כ"ה ע"ב ד"ה ואין אדם משים כו' והא דקיי"ל הודאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא עכ"ל. ועיין בתוס' זבחים דף ע"א בד"ה ע"פ ע"א, שהביאו שפירש רש"י במכות דאין אדם

כתב הרמב"ם פ"ה מהל' חובל ומזיק ה"ו הודה החובל שהוא חבל משלם חמשה דברים שהרי העדים היו שם כו' אבל אם לא היו שם עדים כלל הוא אומר חבלת בי והודה מעצמו פטור מן הנזק ומן הצער וחייב בשבת ובבושת ובריפוי ע"פ עצמו כו' ולמה משלם אדם שלשה דברים אלו ע"פ עצמו שהשבת והריפוי ממון הוא ולא קנס שאם לא יתן לו הרי חסרו ממון שהוא מתרפא בו ובטל ממלאכתו כו' עכ"ל ובמ"מ שם הקשה וז"ל ועו"ק שהרי שנינו באלו נערות האומר פתיתי בתו של פלוני משלם בושת ופגם ע"פ עצמו ופגם היינו נזק דהכי אמר התם פגם רואים כמה אדם רוצה ליתן ליקח שפחה לעבדו שיש לו קורת רוח ממנו בין בעולה לבתולה וזהו נזק ומפורש בסוגיא דלעיל שהבאתי פגם היינו נזק וכיוצא בזה שנינו בשבועת הפקדון אע"פ שאינו משלם קנס ע"פ עצמו משלם בשת ופגם ע"פ עצמו, קשה מזה שרבינו ז"ל עצמו כתב פ"ב מה' נערה בתולה לפיכך האומר אנסתי או פתיתי בתו של פלוני אינו משלם קנס אלא בושת ופגם וצער משלם ע"פ עצמו ונכפל זה שם ג' פעמים וסוף דבר איני רואה מקום ישען בו הרב ז"ל אלא שנמשך בזה אחר דעת רבו ז"ל שכתב בפרק כל הנשבעין כו' ובודאי לאו קנס הוא נזק שהרי אינו משלם יתר על מה שהזיק אלא כמה שהזיק ודברי הרב צריך לי עיון עכ"ל. ומתחלה נבאר ליישב מה שהקשה בקושינו האחרונה ובודאי לאו קנס הוא

* נכתב ונמסר ע"י בנו.